

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ความหมาย

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (Children with Hearing Impairment) หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยิน ซึ่งหมายถึงเด็กหูตึงหรือหูหนวกก็ได้

เด็กหูตึงหมายถึงเด็กที่มีระดับการได้ยินระหว่าง 26-89 เดซิเบล ซึ่งสูญเสียการได้ยินเล็กน้อยไปจนถึงขั้นรุนแรง อาจสูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิดหรือสูญเสียการได้ยินภายหลังก็ได้

เด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่มีระดับการได้ยินตั้งแต่ 90 เดซิเบล ขึ้นไป ซึ่งไม่สามารถใช้การได้ยินให้เป็นประโยชน์ในการฟังได้ อาจสูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิดหรือสูญเสียการได้ยินภายหลังก็ได้

นิยามทางการศึกษา

มัวร์ส (Moore, 1987) ได้ให้นิยามของเด็กหูตึงและหูหนวกไว้ดังนี้

เด็กหูตึง (a hard of hearing child) หมายถึง เด็กที่มีระดับการได้ยินระหว่าง 35-89 เดซิเบล (ISO) ขึ้นไป การสูญเสียดังกล่าวทำให้ไม่เข้าใจการพูด ไม่ว่าจะใช้เครื่องช่วยฟังหรือไม่ก็ตาม

มัวร์ส ได้แบ่งระดับการสูญเสียการได้ยินตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษา 4 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับการได้ยินระหว่าง 35-54 เดซิเบล เด็กกลุ่มนี้สามารถเรียนในชั้นเรียนปกติได้เพียงแต่ต้องใส่เครื่องช่วยฟัง หากไม่ใช้เครื่องช่วยฟัง ครูผู้สอนต้องเปล่งเสียงดังกว่าปกติ

ระดับที่ 2 ระดับการได้ยินระหว่าง 55-69 เดซิเบล เด็กกลุ่มนี้ต้องการเครื่องช่วยฟัง การฝึกพูด และการแก้ไขการพูด

ระดับที่ 3 ระดับการได้ยินระหว่าง 70-89 เดซิเบล เด็กกลุ่มนี้นอกจากต้องการความช่วยเหลือ

เช่นเดียวกับกลุ่มที่ 2 แล้ว ยังต้องการการสอนภาษา การอ่านริมฝีปากและการสอนซ่อมเสริม

ระดับที่ 4 ระดับการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป เด็กกลุ่มนี้นอกจากต้องการความช่วยเหลือเช่นเดียวกับกลุ่มที่ 3 แล้ว ยังต้องการบริการพิเศษ เช่น ภาษามือ ลามภาษามือ หรือการผ่าตัดต้องใส่ประสาทหูเทียม

นิยามทางการแพทย์

เดวิส และซิลเวอร์แมน (Davis and Silverman, 1978) ได้จัดระดับการได้ยินทางการแพทย์ไว้ 6 ระดับ ดังนี้

1. การได้ยินปกติ 0-25 เดซิเบล (ISO)
2. สูญเสียการได้ยินเล็กน้อย 26-40 เดซิเบล
3. สูญเสียการได้ยินปานกลาง 41-55 เดซิเบล
4. สูญเสียการได้ยินค่อนข้างมาก 56-70 เดซิเบล
5. สูญเสียการได้ยินมาก 71-90 เดซิเบล
6. สูญเสียการได้ยินอย่างรุนแรง 91 เดซิเบล หรือมากกว่า

ผู้ที่สูญเสียการได้ยินระดับ 1-5 เรียกว่า คนหูตึง ผู้ที่สูญเสียการได้ยินระดับที่ 6 เรียกว่า คนหูหนวก

ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีลักษณะดังนี้

1. ด้านการพูด อาจพูดไม่ได้หรือพูดไม่ชัด ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับการได้ยินเมื่อเริ่มสูญเสียการได้ยิน หากสูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิดจะมีปัญหาในการพูดอย่างมากหรือพูดไม่ได้เลย แต่ถ้าสูญเสียการได้ยินหลังจากที่เด็กพูดได้แล้วปัญหาในการพูดจะน้อยกว่า

2. ด้านภาษา มีความรู้เรื่องคำศัพท์น้อย มีปัญหาในการเรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นประโยค เด็กที่สูญเสียการได้ยินมากจะมีปัญหาทางด้านภาษามากขึ้นด้วย

3. ด้านความสามารถทางสติปัญญา โดยทั่วไประดับสติปัญญาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเหมือนกับเด็กปกติ บางคนมีความสามารถต่ำ บางคนมีความสามารถสูงทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น การอบรมเลี้ยงดู วิธีสอน โอกาสทางการศึกษา เป็นต้น

4. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำนวนมาก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กกลุ่มนี้มีปัญหาทางภาษาจึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียน ถ้ามีการปรับปรุงการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กกลุ่มนี้สูงขึ้นได้

5. ด้านการปรับตัว เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจมีปัญหาในการปรับตัว สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการสื่อสารกับผู้อื่น หากเด็กสามารถสื่อสารได้ดีปัญหาทางอารมณ์จะลดลง

การสื่อสารกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1. การพูด (speech) เหมาะสำหรับเด็กที่หูตึงเล็กน้อยถึงปานกลาง เพราะยังสามารถได้ยินเสียงพูดและเลียนเสียงได้ หลังจากใส่เครื่องช่วยฟังแล้ว

2. ภาษามือ (sign language) เหมาะสำหรับเด็กหูหนวก เพราะไม่สามารถสื่อความหมายด้วยการพูดได้ ผู้ที่จะสื่อสารโดยภาษามือต้องมีความรู้เรื่องภาษามือ

3. การสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือ (finger spelling) หมายถึง การสะกดคำโดยการกำหนดทำของนิ้วมือแต่ละทำให้เป็นตัวพยัญชนะ และสรุวมถึงตัวเลขด้วย คำที่ใช้สะกดด้วยนิ้วมือนักจะเป็นคำที่ไม่มีในภาษามือ ผู้ที่สะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือได้ จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือ

4. การอ่านริมฝีปาก (lipreading) คือการที่ผู้ฟังพยายามเดาคำพูดโดยการสังเกตจากลักษณะการเคลื่อนไหวริมฝีปากของผู้พูดตลอดจนสีหน้าท่าทาง

5. ท่าแนะคำพูด (cued speech) หมายถึง ท่าทางที่ผู้พูดแสดงออกโดยการใช้มือในลักษณะต่างๆ ประกอบคำพูดแต่ละท่ามีความหมายเฉพาะ ผู้พูดจะวางมือไว้ระดับต่ำกว่าคางเล็กน้อย และใช้มือเพียงข้างเดียว

6. การสื่อสารระบบรวม (total communication) เป็นการสื่อสารที่ใช้หลายๆ วิธีรวมกันกับการพูด เช่น ภาษาท่าทาง ภาษามือ การอ่านริมฝีปาก ในขณะเดียวกันก็แสดงสีหน้าประกอบด้วย เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายมากขึ้น

ความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

โดยทั่วไปเด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ความปลอดภัย และการยกย่องชมเชย เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินก็มีความต้องการในสิ่งที่กล่าวมาแล้วเช่นเดียวกับเด็กปกติ และยังมีความต้องการพิเศษเพิ่มขึ้น ซึ่งจำแนกได้ตามระดับการได้ยินดังนี้

1. ระดับการได้ยิน 26-40 เดซิเบล เป็นประเภทหูตึงระดับ 1 หรือหูตึงน้อย เด็กกลุ่มนี้มีความต้องการใส่เครื่องช่วยฟังที่เหมาะสม ที่นั่งเรียนที่สามารถมองเห็นครูได้ดี การฝึกอ่านริมฝีปาก การสังเกตสีหน้าท่าทางของผู้พูดและการแก้ไขการพูดถ้าพูดไม่ชัด

2. ระดับการได้ยิน 41-55 เดซิเบล เป็นประเภทหูตึงระดับ 2 หรือหูตึงปานกลาง เด็กกลุ่มนี้ นอกจากมีความต้องการพิเศษเช่นเดียวกับเด็กหูตึงระดับ 1 แล้วยังต้องการการฝึกฟัง ฝึกพูด เครื่องฝึกพูด ห้องฝึกพูด และต้องการครูประจำชั้นที่ผ่านการอบรมวิธีสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู จิตวิทยาเด็ก การแก้ไขพฤติกรรม และการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน

3. ระดับการได้ยิน 56-70 เดซิเบล เป็นประเภทหูตึงระดับ 3 หรือหูตึงมาก เด็กกลุ่มนี้ นอกจากมีความต้องการพิเศษเช่นเดียวกับเด็กหูตึงระดับ 2 แล้ว ยังต้องการครูสอนพูดหรือครูสอนแก้ไขการพูด ระบบลูป (loop) ระบบคลื่นเอฟ เอ็ม (FM) การสอนซ่อมเสริม การเสริมทักษะทางการสื่อความหมาย และพัฒนาการทางภาษา การเขียนเขียนช่วยเหลือของครูการศึกษาพิเศษอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ครูประจำชั้นควรเป็นครูการศึกษาพิเศษหรือผ่านการอบรมในการสอนเด็กประเภทนี้

4. ระดับการได้ยิน 71-90 เดซิเบล เป็นประเภทหูตึงระดับ 4 หรือหูตึงอย่างรุนแรง เด็กกลุ่มนี้ นอกจากจะมีความต้องการพิเศษเช่นเดียวกับเด็กหูตึงระดับ 3 แล้ว ยังต้องการ ภาษามือ ภาษาลาม การสื่อสารระบบรวม แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และครูประจำชั้นควรมีประสบการณ์ในการสอนเด็กพิเศษระดับนี้มาก่อน

5. ระดับการได้ยินมากกว่า 90 เดซิเบล เป็นประเภทหูหนวก เด็กกลุ่มนี้ นอกจากมีความต้องการพิเศษเช่นเดียวกับเด็กหูตึงระดับ 4 แล้ว ยังต้องการ เครื่องช่วยฟังที่เหมาะสม ถ้ายังได้รับประโยชน์จาก เครื่องช่วยฟังการสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือ ทำเนาะ คำพูด การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู การใช้ภาษามือ ลามภาษามือ การสื่อสารระบบรวม และแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีหลายระดับ การจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงระดับการได้ยินเป็นสำคัญ ในปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจัดเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การจัดการศึกษาในโรงเรียนพิเศษเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่สูญเสียการได้ยินระดับ

รุนแรงถึงรุนแรงมาก หรือกลุ่มหูหนวกนั่นเอง ใช้ภาษา มือ และระบบรวมในการสื่อสาร

2. การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่สูญเสียการได้ยินระดับเล็กน้อย ปานกลาง และระดับมากแต่ยังมีการได้ยินเหลืออยู่บ้าง สามารถใช้เครื่องช่วยฟัง เพื่อเรียนรู้ และสื่อสารด้วยวิธีการฟัง การพูด การอ่านริมฝีปาก ในการจัดการเรียนร่วมในชั้นเรียนกับเด็กปกตินั้นจะต้องคำนึงถึงระดับการได้ยินเป็นหลัก เช่น ถ้าสูญเสียการได้ยินน้อยก็สามารถเรียนร่วมในชั้นปกติได้เต็มเวลา และปฏิบัติเหมือนเด็กปกติทุกประการ ถ้าสูญเสียการได้ยินมากก็อาจจัดเป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และเรียนร่วมเป็นบางวิชา

หลักสูตร

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรครอบคลุมไปถึงการฝึกฟัง การฝึกสายตา การฝึกทักษะทางการพูด การฝึกทักษะทางภาษา เด็กหูตึงที่เรียนในชั้นพิเศษนั้นควรเน้นทักษะในการสื่อความหมายคู่กันไปกับด้านวิชาการ ในทำนองเดียวกันหลักสูตรควรเน้นเกี่ยวกับการฝึกฟัง การแก้ไขการพูด การอ่านริมฝีปาก เด็กที่สูญเสียการได้ยินทุกระดับควรมีโอกาสได้ฟื้นฟูสมรรถภาพทางการพูดโดยใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่างๆ

วิธีสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

การที่มีเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เข้ามาเรียนร่วมในชั้นเรียนครูผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ชี้แจงให้เด็กปกติเข้าใจว่าควรปฏิบัติอย่างไรต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่เรียนร่วมในชั้น

2. ควรให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นั่งในตำแหน่งที่สามารถมองเห็น และได้ยินผู้สอนได้ชัดเจน

3. ก่อนสอนควรตรวจเช็คทุกครั้งว่าเครื่องช่วยฟังทำงานหรือไม่

4. เวลาพูดกับเด็กควรมองหน้าเด็ก ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กอ่านคำพูดตลอดจนสีหน้าท่าทางของครู

5. ใช้ท่าทางประกอบการพูด เพื่อให้เด็กเข้าใจคำพูดของครู แต่ไม่ควรแสดงท่าทางมากเกินไป

6. มีอุปกรณ์ประกอบการสอน หรืออธิบาย ให้เด็กเข้าใจในสิ่งนั้นๆ มากที่สุด

7. ครูควรเขียนบนกระดานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

8. อย่าพูดในขณะที่เขียนกระดาน เพราะเด็กจะไม่สามารถอ่านริมฝีปากของครูได้

9. พยายามป้องกันอย่าให้มีเสียงรบกวนอื่น ๆ เกินความจำเป็น เพราะเครื่องช่วยฟังจะขยายเสียงเหล่านั้นด้วย ซึ่งจะทำให้เด็กไม่ได้ประโยชน์จากเครื่องช่วยฟังเต็มที่

10. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไม่ให้ส่งเสียงดังรบกวนเด็กปกติ

11. ครูควรแจกหัวข้อเรื่อง และสาระสำคัญของการสอนในแต่ละครั้งก่อนการสอน เพราะเด็กจะต้องอ่านริมฝีปากของครูประกอบไปด้วย

12. สอนให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีความรับผิดชอบ และประพฤตินิสัยดี เช่นเดียวกับเด็กปกติอื่นๆ

13. ควรพูดกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้ประโยชน์ที่สมบูรณ์ไม่พูดทีละคำกระตอน กระแทน เพื่อเด็กจะได้จำโครงสร้างของประโยค และเดาความหมายได้มากกว่า

14. ไม่จำเป็นต้องตะโกน หรือพูดด้วยเสียงดังเกินปกติ

15. ครูควรยืนพูดในที่ที่มีแสงสว่างส่องที่ใบหน้า และมีฉากหลังทึบเพื่อความชัดเจนในการอ่านริมฝีปาก

16. เมื่อต้องการพูดคุยกับเด็กควรใช้วิธีเรียกชื่อ ไม่ควรใช้วิธีสัมผัส เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักฟัง

17. ให้โอกาสเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินออกมารายงานหน้าชั้นบ้าง เพื่อให้เด็กได้ฝึกพูด และเพื่อน ๆ ซึ่งเป็นเด็กปกติจะได้ฟังภาษาพูดของเขา

18. หากเด็กปกติออกมารายงานหน้าชั้น ครูควรสรุปสิ่งที่เด็กปกติพูด เพื่อทบทวนและป้องกันความเข้าใจผิดพลาด

19. ให้กำลังใจแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กมีกำลังใจในการเรียนและมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนน้อยที่สุด

20. ใช้วิธีการสอนเป็นกลุ่ม เพื่อให้เด็กปกติช่วยสอนบางเรื่องที่เด็กไม่เข้าใจ โดยจัดเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอยู่ในกลุ่มเด็กปกติที่เก่ง

21. หาเพื่อนช่วยสอนให้

22. ครูต้องจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

สื่อและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีปัญหาในด้านการสื่อสาร ซึ่งเป็นความต้องการพิเศษของเขา วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น คือ เครื่องช่วยฟัง เครื่องฝึกพูด เครื่องสอนพูดระบบ FM เครื่องขยายเสียงระบบลูป (loop) เครื่องคอมพิวเตอร์ฝึกพูด ส่วนบริการพิเศษที่จำเป็น คือ การฝึกฟัง การฝึกพูด การแก้ไข การพูด และการสอนเสริม เป็นต้น

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ของนักเรียนแต่ละคน วิธีวัดผลทำเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไปคือใช้วิธีการวัดโดยใช้แบบทดสอบ การสังเกต การสนทนา ให้งมือปฏิบัติตามคำสั่ง ทดสอบปากเปล่าซึ่งจุดมุ่งหมายสำคัญจะกำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ส่วนการวัดโดยใช้แบบทดสอบนั้นส่วนมากใช้แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น สำหรับเกณฑ์การตัดสินจะต้องกำหนดไว้ควบคู่ไปกับวิธีวัดผล

การวัดและประเมินผลจะช่วยให้ครูทราบความก้าวหน้าของเด็กในด้านการเรียนรู้ ผลการประเมินจะช่วยให้ครูปรับปรุงแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือช่วยในการกำหนดแผนใหม่ได้อย่างเหมาะสม

ปัญหาและแนวโน้มการจัดการศึกษาพิเศษ

การจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในประเทศไทย เป็นไปในลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบโรงเรียนเฉพาะสำหรับเด็กหูหนวก โดยใช้ภาษามือเป็นหลักในการ

สื่อสารและพัฒนาเป็นการใช้ระบบรวม คือ ทั้งภาษาพูด ภาษามือ ต่อมา มีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในชั้นเรียนปกติ โดยใช้ภาษาพูดเป็นหลักในการสื่อสาร ปัญหาสำคัญคือการขาดแคลนบุคลากรในการสอนพูด แม้ปัจจุบันจะมีเทคโนโลยีต่างๆ ก้าวไกล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเครื่องช่วยฟัง หรือการใช้ประสาทหูเทียม แนวโน้มต่อไปในอนาคตก็คือ การจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนรวมเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลตาม พ.ร.บ. การศึกษา 2542

นิลบล ทูรานุกภาพ

บรรณานุกรม

กรมสามัญศึกษา. คู่มือการจัดการเรียนร่วม. กรุงเทพมหานคร ; มปป.

กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. คู่มือการเรียนร่วมระดับประถมศึกษา สำหรับ
ครูผู้สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2535.

_____. คู่มือการเรียนร่วมระดับประถมศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,
2534.

ดารณี อุทัยรัตนกิจ. การศึกษาสำหรับคนพิการในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2538.

ผดุง อารยะวิญญู. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ : รำไทยเพรส, 2539.

ศรียา นิยมธรรม. ความบกพร่องทางการได้ยิน ผลกระทบทางจิตวิทยาการศึกษาและสังคม. กรุงเทพฯ :
รำไทยเพรส, 2538.

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ชุดฝึกอบรม
ด้วยตนเองเล่มที่ 5 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2541.

Davis, H. and R. Silverman. **Hearing and Deafness.** Boston : Houghton Mifflin, 1978.

Moore, Donald F. **Educating the Deaf.** Boston : Houghton Mifflin, 1978.